

3) ЗАБИЉЕШКА О СМРТИ ПОПА КУРИЦЕ

Поп Петар Јагодић-Курица, зачетник и вођ једне мало познате буне далматинских Срба проти млетачкој власти¹, отпуштен је из тамница „pozzi“ тридесетог марта 1746 г. „у осамдесетој години живота, послје четрдесет и више година тешког тамновања“, како каже инквизиторска пропратница, којом је био спроведен генералном проведитору у Задар. Трагајући за вијестима о даљој судбини тог незнаног страдалника, наишао сам у архиву цркве Св. Илије у Задру на забиљешку о његовој смрти, међу стотињак других сличних забиљежака, заведених на задњим, празним страницама једне матице вјенчаних. Како је у то вријеме грчки елеменат у Задру био културно, економски а можда и бројно јачи од српског, Грци су држали у својим рукама и туторство и парохију православне цркве у Задру, па су и црквене матице, све до под крај XVIII-ог вијека, вођене дијелом на грчком а дијелом на талијанском језику. Овај регистар умрлих вођен је искључиво на грчком. Забиљешка, која нас занима гласи:

Ἀπριλίου 9 1749, Ἐτελεύτισε ὁ εὐλαβέστατος ἱερεὺς Πέτρος Γιαγοδιὸς ἀπὸ τῆς περίχρα τῆς πόλεως ταύτης, τὸ γένος Σέρβιος: (Априла 9 1749 Сврши (живот) богобојажљиви свештеник Петар Јагодић из околице овог града, по народности Србин).

По овој забиљешци дало би се наслутити, да Курицино ослобођење није било потпуно, већ нека врста конфинације. Вјероватно није му био дозвољен повратак у његово село и на његову парохију (Петрову цркву у Буковици) већ је задржан у Задру, под проведиторовим оком и на дохвату проведиторове руке. Чудновата је у овој биљешци и ознака народности умрлогa. Ни у једној од свих осталих забиљешка нема сличне напомене о народности, ма да Курица није једини Србин, чија је смрт ту заведена. Зашто је то код њега јединог учињено, није нам потпуно јасно. Можда је пароху, Левантинцу, било до тога да истакне, како поп бунтовник, поп који се је огријешно о вијерност Дужду, није био Грк.

Бошко Десница.

¹ У „Народној Енциклопедији“ нема помена ни о њему ни о буковачкој буну.

PRILOGI za knjicu o kulturi, jeziku, istoriji i folkloru, knj. X, sv. 2 - 1930, Beograd

Dr. Feliks Bajraktarović

ЈЕДНА НОВА ВЕРСИЈА СРПСКОГ МЕВЛУДА

Кад је мој чланак *Српска цесма о Мухамедову рођењу* већ изашао из штампе (в. *Гласник Скопског Научног Друштва*, књига III, страна 189—202), г. Т. Ковалски, професор ориенталне филологије на Универзитету у Кракову, саопштио ми је љубазно да и пољски Татари, на истоку Пољске, имају пољских и белоруских рукописа који су писани *арапским* словима, па међу њима и превод целог Курана, о коме је лењинградски арабист академик И. Крачковски недавно написао (*Рукописи Корана в Пскове* = *Доклады Акад. Наук СССР* за 1924) наведавши ту и остале библиографске податке.¹ Ово саопштење одличнога пољскога ориенталисте било ми је меродавна потврда и допуна онога што сам још раније знао о овој појави код пољских муслимана. И у Масињоноу *Annuaire du monde musulman* (од 1923 на стр. 240, односно ономе од 1925 на стр. 238) читао сам у своје време о њима: „ils sont bilingues, parlent turc, écrivent et impriment le polonais en caractères arabes.“

Овај случај, дакле, представља даље примере за ону врсту хибридне литературе о којој је поближе било говора у почетку мога горе наведеног чланка. Међутим, сличних примера је било и код хришћана. Да наведем овде само неке. Хришћани у Сирији писали су арапским језиком, али *сирским* словима; ова мешавина зове се *каршун*. Даље, коптски хришћани су у неким рукописима употребљавали *коптску* транскрипцију за

¹ Ову свеску *Доклада* нисам до сада могао наћи у нашим библиотекама.

F. Bajvanović
"Српска песма о Мухамедову рођењу"

ГЛАСНИК

СКОПСКОГ НАУЧНОГ ДРУШТВА

BULLETIN DE LA SOCIÉTÉ SCIENTIFIQUE DE SKOPLJE

КЊИГА III ТОМЕ

ОДЕЉЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

SECTION DES SCIENCES HUMAINES

1

УРЕДНИК Др. РАДОСЛАВ М. ГРУЈИЋ

DIRECTEUR RADOSLAV M. GRUJIĆ

СКОПЈЕ — SKOPLJE

1928

СРПСКА ПЕСМА О МУХАМЕДОВУ РОЂЕЊУ.

I.

Позната је ствар да је вера код већине народа играла врло важну, па често и пресудну улогу при избору писма. Посве различни и далеки народи, поставши присташе једне вере, примили су једно те исто писмо, а поједини делови истог народа, ако исповедају разне вере, усвојили су и разне алфабете. Нарочито је силан утицај у овом правцу вршио ислам: Арапи, Персијанци, Турци, Бербери и Малајци, поред свих историјских, географских, етнографских, језичних и других разлика, служе се истим арапским словима, откако су постали следбеници једне те исте вере. Шта више, и Маври у Шпанији који су престали говорити арапским језиком и почели састављати шпанске расправе и песме, писали су их арапским словима; оваквих литерарних споменика сачувало се много¹⁾ и Шпанци их означају посебним именом *aljamiá* или *aljamiado* (на пр. *textos aljamiados*) према арапској речи *al-ʿagamiya* (*ал-аџамија*²⁾ која значи „неарапски, варварски“, и уопште „страни, туђи“, нарочито „персијски“.

Као ови шпански Маври, тако су се и неки муслимани из наших крајева служили нашим језиком, али арапским словима. Разуме се, најдаровитији и најученији међу њима наставили су свој књижевни и научни рад на ориенталним језицима (арапском, турском или персијском), на којима су се образовали, и стекли леп глас као песници и научници.³⁾ Наших земљака који су писали српски и арапским алфабетом, било је, како по свему изгледа, много мање, и што је још важно истакнути, имали су знатно мање талента. Због овога и разних других разлога, ова муслиманско-словенска писменост је остала врло слабо позната.

Рус Александар Хиљфердинг (1859) и Немац Ото Блау (1868) први су саопштили пробе из ове наше литературе на арапском алфабету. Иза тога је прошло много времена док се опет појавила једна књига о овом предмету.⁴⁾ Али су у њој сакупљене (рачунајући и Крелицову *Hrvatsku pjesmu*) тридесет и две песме од дванаест разних песника. Додуше, све су ове песме краћега обима и само четири имају више од сто стихова; шта више, и за две најдуже песме из ове збирке, *Освојење Кандије* (149 стихова) и *Дувањски арзухал* (232 стиха), не може се казати да су нарочито дуге. Обим ове муслиманске књижевности још много мањи испада ако се пореди са горе поменутих текстова на шпанском (и ређе на португалском) језику са арапским словима (*aljamiado*), од којих само фрагменат анонимне Песме о прекрасном Јосифу (*El Alhadits de Jusuf*, из 14. столећа) износи преко три стотине *сирофа* од четири стиха.⁵⁾ Али не само да *aljamiado*-остаци по обиму далеко надмашују наше

¹⁾ Упореди литературу уз чланак *aljamiá* у *Enzyklopädie des Islam*.

²⁾ Реч „аџамија“ позната је и код нас али без арапскога извеснога члана „ал“.

³⁾ Види: Др. С. Башагић, *Бошњаци и Херцеговци у српској књижевности*, Сарајево 1912.

⁴⁾ *Serbokroatische Dichtungen bosnischer Moslims aus dem XVII., XVIII. und XIX. Jahrhundert* von Scheich S. Ef. Kemura und Dr. V. Corović, Sarajevo 1912.

⁵⁾ Cf. G. Tieknor, *Histoire de la littérature espagnole*, traduite par Magnabal, Paris 1864, t. I, pag. 474–508. Морфово издање *El Poema de José* (Лајпциг, 1883) и шпанску транскрипцију исте песме од М. Шмица (*Romanische Forschungen*, XI, Ерланген, 1901) немам сада при руци.